

TEME ZA IZUČAVANJE	LEKCIJE
I-ELEMENTARNI POJMOVI O ŠAHOVSKOJ IGRI	
• Povijest.Ploča i figure.Pravila igre (po potrebi)	1
• Šahovska notacija (po potrebi)	1/2
• Složena pravila(rokada,an pasan)	1/2
• Nominalna i relativna vrijednost figura	1
• Remi,pat ,vječni šah	1
• Mat teškim figurama	1
• Matna slika	1/2
• Otvaranje (pravila)	1/2
• Središnjica	1
• Materijalna prednost	1
• Kralj i pješak protiv kralja	1
II-TAKTIKA	
• Kombinacija i kombinacioni motivi	
• Klopka(zamka)	
• Napad na kralja	8
III-KONAČNICE	
• Jednostavne pješačke konačnice	1
• Borba dame protiv pješaka	1/2
• Slučajevi remija pri materijalnoj prednosti	1/2
• Osnovne topovske konačnice	1
• Konačnice lakih figura	2
IV-STRATEGIJA	
• Pješačka konfiguracija(osnove učenja o slabom polju)	2
• Otvorena linija	1
• Sedmi i drugi red	1

Program rada za mlađi uzrast i šahiste do IV kategorije se svodi na 26 lekcija u trajanju 30-45 minuta.

Aktivni rad trenera na predavanjima traje do 30 minuta da se ne izgubi ŽIVI INTERES slušatelja.

Program u sebi sadrži domaću zadaću i praktičnu igru.Izučavanje teorije nije obuhvaćeno programom zbog deficita vremena,potencira se samostalan rad učenika sa knjigom.

Cilj programa je dovesti učenike na višu razinu šahovskog znanja i stvoriti ljubav prema igri te želju za samostalnim radom na osobnom usavršavanju.

I-KAKO IZUČAVATI OTVARANJA	1
----------------------------	---

II-TAKTIKA	
1.Napad na kralja 2.Rješavanje kombinacija i zadaća 3.Tehnika računanja kombinacija	6
III-STRATEGIJA	
A)AKTIVNOST FIGURA	
1.LOVAC	1
2.SKAKAČ	1
3.Lovac jači od skakača	1
4.Skakač jači od lovca	1
5.Raznobojni lovci	1
6.Lovački par	1
B)CENTAR	
1.Pješački centar	1
2.Podriv pješačkog centra	1
3.Figure protiv pješačkog centra	1
4.Figurni centar	1
C)SLABOSTI	
1.Slabo polje u protivničkom rasporedu	1
2.Slabost kompleksa polja	1
3.Ključna polja	1
D)OTVORENA I POLUOTVORENA LINIJA	
1.Korištenje otvorene linije za napad na kralja	1
2.Borba za otvorene linije	1
E)OSOBNOSTI PJEŠAKA	
1.Pješačke slabosti	1
2.Udvojeni pješaci	1
3.Zaostali pješak	1
4.Slobodan pješak	1

IV-BORBA FIGURA RAZLIČITE VRIJEDNOSTI I KOMPENZACIJA	
1.Dama protiv različitog materijala	2
2.Kompenzacija za damu	1
3.Dva topa protiv 3 lake figure	1
4.Dvije lake figure protiv topa sa pješakom	1
5.Top protiv lakih figura i 2 pješaka	1
6.Kompenzacija za topa	1
7.Laka figura protiv 3 pješaka	1
8.Kompenzacija za laku figuru	1
V-KONAČNICE	
A)PJEŠAČKE KONAČNICE	
1.Opozicija	1
2.Geometrija ploče	1
3.Konačnice sa slobodnim pješacima na obje strane	1
4.Pješački proboj	1
5.Pješačka iznudica	1
6.Prelaz u pješačku konačnicu kao metod realizacije prednosti	1
B)TOPOVSKE KONAČNICE	
1.Otvorene linije	1
2.Sedmi (drugi)red	1
3.Konačnice sa slobodnim pješakom	1
4.Pravilo trećeg reda	1
5.Lucenina pozicija	1
6.Načini obrane u topovskim konačnicama(obrana sa duže strane i bočna obrana)	1
7.Načini realizacije materijalne i pozicione prednosti	1

Program rada za mlađi uzrast i šahiste do II kategorije se svodi na 48 lekcija u trajanju 30-45 minuta

Program u sebi sadrži domaću zadaću i praktičnu igru. Sluša telji izvode praktičan rad za demonstracionom pločom i pripremaju tema pozicije za analizu. Aktivan rad trenera je duži od 30 minuta i može uključivati igranje meč partija i simultanki sa učenicima.

I-TAKTIKA	
1.Rješavanje kombinacija 2.Tehnika računanja	8
II-STRATEGIJA	
1.Pješačka prednost na jednom krilu	2
2.Različiti pješački odnosi na krilima	1
3.Blokada	1
4.Izolirani pješak u centru	2
5.Viseći pješaci	2
6.Karlsbadská pješačka struktura	2
III-KONAČNICE	
A)SLOŽENE KONAČNICE	
1.Konačnice lakih figura	2
2.Konačnice topova uz lake figure i različit pješački odnos	2
3.Dama protiv topa i pješaka	2
IV-TEME ZA NAPREDNE I TALENTOVANE ŠAHISTE	
1.Problem izmjene	4
2.Princip dvije slabosti	4
3.Šematsko mišljenje	4
4.Otvaranja-repertoar	4

Program rada za šahiste I kategorije i talentovane šahiste se svodi na 40 lekcija u trajanju 30-45 minuta.

Program u sebi sadrži domaću zadaću i praktičnu igru. Slušatelji izvode praktičan rad za demonstracionom pločom i pripremaju tema pozicije za analizu. Aktivan rad trenera je duži od 30 minuta i može uključivati igranje meč partija i simultanki sa učenicima.

1. KAKO IZUČAVATI OTVARANJA

Otvaranje, kao početni stadij partije ima za cilj mobilizaciju figura. Borba se prije svega odvija u centru i vrlo je važno steći prednost u razvoju. U tom segmentu, najbitniji element je vrijeme (tempo).

Kombinacioni motivi se primjenjuju u otvaranju kao posljedica protivničkog nepoštivanja osnovnih principa otvaranja i svaki šahista mora biti spreman prepoznati motiv kada mu to protivnik dozvoli.

Posljedice igre u otvaranju najdirektnije utiču na karakter i sadržaj igre u središnjici. Vrlo je važno pri prelazu u središnjicu postići harmonično djelovanje figura.

Kada se želi raditi na teoriji otvaranja, mora se postići tzv. **sistematičnost u radu**. Koraci koji se moraju preduzeti su:

a) Pravilan izbor teorijskih informacija za analizu

- izbor materijala radi proširenja repertoara otvaranja se ograničava samo na partije koje su bitne u teorijskom smislu

- birati partije sa najvažnijim **komentarima** vezanim za otvaranje i središnjicu

- samostalna analiza je bitna, ali nekada treba potražiti pomoć trenera ili iskusnijeg šahiste

b) osnovni zadatak u izučavanju teorije je **shvatiti ideju svake formacije** i upoznati metode i planove pri prelazu iz otvaranja u središnjicu.

- ne učiti varijante napamet, puno je bitnije stvaralački usvajati ideje koje sadrži svako otvaranje.

- poznavanje principa otvaranja omogućava šahisti da se orijentiše u bilo kojoj situaciji

- kritički prilaz u izučavanju teorije otvaranja mora biti povezan sa praksom, te je analiza sopstvenih partija ključna za podizanje opšteg nivoa znanja o teoriji otvaranja.

c) izbor repertoara otvaranja zavisi od nivoa znanja i sposobnostima memorisanja varijanti svakog šahiste. Igrači sa razvijenom memorijom mogu imati širok repertoar dok ostali to ne smiju da rade. Osnovni princip kojeg se moramo pridržavati je: **manje ali temeljito!**

d) šahisti koji teže oštroj igri trebaju izučavati gambite, vodeći računa da pažljivo razvijaju i svoje shvatanje pozicione igre sa osjećajem mjere.

e) repertoar se mora stalno obogaćivati kako bi doprinio stvaralačkom zadovoljstvu u igri

f)kako se šahista razvija ,može doći do promjene stila igre i taj segment se mora pratiti(ovdje je veoma bitna pomoć trenera koji može prepoznati momenat promjene stila i reagovati kako bi se promijenio i repertoar.

2.PJEŠAČKA STRUKTURA I SLABA POLJA

-slabost pješaka

-slabost susjednih polja

SLABO POLJE-polje koje može **sigurno osvojiti** protivnička figura,ili se ne može braniti pješakom.

Pr.1

B:Kg1,Dc2,Tc1,Te1,Sf3,ab2,d4, fgh2

C:Kg8,Dd6,Ta7,Tf8,Sb8,ab6,d5, fgh7

Bijeli vlada C i E linijom,polje E5 je za skakača a xC6 je slabo i bijeli mora usmjeriti napad

1...Te7 2.T:e7 D:e7 3.Dc7 D:c7 4.T:c7(zauzima 7-mi red)f6 5.Kf1(centralizacija kralja)Tf7 6.Tc8+ Tf8
7.Tc3 g5 8.Se1 h5 9.h4 Sd7 10.Tc7 Tf7 11.Sf3 g4 12.Se1 f5 13.Sd3 f4 14.f3 itd.

Kvalitet pješačkog rasporeda određen je postojanjem :**zaostalih,izolovanih,udvojenih** sa jedne i **slobodnih,naročito branjenih slobodnih pješaka** sa druge strane.

Pr.2

B:Ke1,Df3,Ta1,Th1,Sd2,ab2,c3,e3,g2,h3

C:Ke8,Dd3,Ta8,Th8,Lf8,ab7,c6,e6,e5,g7,g6

Crni je slabiji jer ima očigledno slabije udvojene pješake na „e“ i „g“ liniji-bijeli pomoću prelaza u završnicu naglašava slabosti pješačke strukture

1.De4!(prelaskom u završnicu,bijeli će lakše iskoristiti bijela polja kontolom skakača i bez teških figura)D:e4 2.S:e4 Le7 3.Ke2 Td8 4.Tad1 O-O 5.T:d8 T:d8 6.Tf1 b6(sprečava manevar Se4-f2-d3-c5)

7.Sf2 Td5 8.Sd3 Lf6 9.Sb4 Tb5 10.a4(bijela polja)Tc5 11.e4 b5 12.a5 Ld8 13.Ta1 Tc4 14.Kd3 Le7
15.Sa6!!-bijeli bolji

PJEŠAČKA OSTRVA

Po pravilu,strana koja ima više pješačkih ostrva(izolovanih pješaka ili grupa pješaka)je slabijeg pješačkog rasporeda.Ostrva se mogu napadati figurama različitog kvaliteta i u pogodnom momentu preći u dobijenu pješačku završnicu.

Pr.1

B:Kh2,Tc2,a3,d4,f2,h3

C:Kg8,Tb8,d6,f7,g7,g6

Crni ima bolju poziciju jer mu je kralj bliže centru a bijeli ima 4 pješačka ostrva naspram 3 crnog.

1..Ta8!!2.Tc3 Ta4 3.Td3(crni topom napada 2 pješaka a bijeli top je pasivniji jer brani oba)Ke7 4.Kg3
Ke6 5.Kf3 Kd5(centralizacija kralja)6.Ke2? g5! 7.Tb3 f6 8.Ke3 Kc4 9.Td3 d5 10.Kd2 Ta8 11.Kc2 Ta7
12.Kd2 Te7(iznudica)

ZAVRŠNICE LAKIH FIGURA

-skakač + pješak protiv skakača

-lovac+pješak protiv skakača

-lovac+pješak protiv lovca

SKAKAČ + PJEŠAK PROTIV SKAKAČA

Jača strana po pravilu treba „dovući“ pješaka što bliže izlaznom polju i dobiti „odvlačenjem“ skakača

Pr.1

B:Ke5,Sb8,d6

C:Kd8,Sa2

1.Ke6 Sb4 2.d7 Kc7 3.Sa6+ S:a6 4.Ke7 1:0

Pr.2

B:Kd7,Sc6,e7

C:Kf7,Sh7

Na izlaznom polju ,spas je u vječitom šahu-Sf8,Se6 itd-ako je bijeli skakač na c5-bijeli dobija

PRAVILO:Što je pješak bliži krajnjim linijama,to je opasniji za pješaka!

Pr.1

B:Kb7,Se3,a6

C:Ka5,Sb5

1.Sc5!Kb4 2.Kb6 Sd6 3.Se4 Sc8+ 4.Kc7 Kb5 5.Kb7 Ka5 6.Sc5 Sd6+ 7.Kc7 Sb5+ 8.Kc6 Sa7 9.Kb7 Sb5
10.Se4 Kb4 11.Kb6 Kc4 12.Sc3!!Sd6 13.Kc7 Kc5 14.a7

LOVAC+PJEŠAK PROTIV LOVCA

Ako su lovci raznobojci, remi je osim u izuzetnim slučajevima

Istobojni lovci

Pr.1

B:Kf6,Le2,d6

C:Kf8,Ld7 remi je jer bijeli ne može uzeti dijagonalu crnom lovcu, crni može izgubiti u sljedećoj varijanti

1.Lh5 Lh3 2.Lg6(zamka za potez 2...Lg4??-slijedi Lf5 i bijeli dobija-ispravno je 2..Ld7

LOVAC+PJEŠAK PROTIV SKAKAČA

Lovac je po pravilu jači od skakača jer mu može oduzeti pokretljivost

Pr.1

B:Kc4,Ld4,d5

C:Kd7,Sh5

1.Le5!Ke7 2.Kc5 Kd7 3.d6 Ke6 4.Kc6 K:e5 5.d7 i dobija

Pr.2

B:Ke8,Ld5,d7

C:Kc7,Sb7

1.Ke7!Sd8 2.Le4!Sf7 3.Lf3 Sd8 4.Ld5

Pr.3

B:Kc8,Lc3,d7

C:Kd6,Sc6 bijeli dobija iznudicom 1.Lb4+ Ke6 2.Kc7 Kd5 3.La3

SKAKAČKE ZAVRŠNICE

Pješak više znači prednost koja se može realizovati stvaranjem slobodnog pješaka i kombinujući napad na pješke na drugom krilu.

Pr.1

B:Kd4,Sc3,b5,g4,h3

C:Kg7,Sb6,f7,g6,h7

Plan bijelog je ne dozvoliti stvaranje slobodnog pješaka crnom a iskoristiti svog sl.pješaka.

1.Sd5!Sd7 2.g5!h6 3.Sf6 Sb6 4.h4 hg 5.hg Kf8 6.Kc5 Sa4+ 7.Kd6(ne dozvoljava igru kralju)Kg7 8.Kc6 Kf8 9.b6 Sb6 10.Kb6 Ke7 11.Kc7 Kf8 12.Kd7 Kg7 13.Ke7 Kh8 14.Se8 Kg8 15.Kf6 1:0

LOVAČKE ZAVRŠNICE

Pješak više sa pravilnim rasporedom pješaka je odlučujuća prednost(završnice istobojnih lovaca).

Pr.1

B:Kg1,Le1,a2,b2,f2,g2,h3

C:Kg8,Lc7,a6,fgh7

plan je stvoriti sl.pješaka

1.Kf1 Kf8 2.Ke2 Ke7 3.Kd3 Kd6 4.Kc4 Kc6 5.Lc3 g6 6.b4 Lb6 7.f3 Lc7 8.a4 Lb6 9.Ld4(centralizacija svih figura je obavezna)9..Lc7 10.b5 ab 11.ab Kb7 12.Kd5 Lb8 (bijeli mora proći kraljem do ključnih polja)

13.Lf2 Lc7 14.g3 h5 15.h4 Lb8 16.b6!(iznudica-1:0)

PRAVILO:Položaj pješaka na poljima boje lovca je suštinski nedostatak i to treba izbjegavati!

Pr.2

B:Kd4,Lf3,b4,c3,e3,f4,h4

C:Kd6,Lf7,a6,b5,d5,f5,h5 (crni kralj brani polja c5 i e5,lovac pješake h5,f5 i d5,bijeli treba prepustiti potez protivniku-primjeniti pravilo komplementarnih(odgovarajućih)polja!)

1.Le2 Le8 2.Ld3 Lg6 3.Lc2 Lh7 4.Lb3 Lg8 5.Ld1!Lf7 6.Lf3 1:0

LOVAC PROTIV SKAKAČA

Lovac je jači od skakača u otvorenim pozicijama,bez pješačkih lanaca,u suprotnom,jači je skakač,veliku ulogu igra pješačka struktura i raspored pješaka koje lovac mora braniti.Ako neka od strana ima pješaka više,plan je stvoriti sl.pješaka i po potrebi igrati na promociju dame ili osvajanje materijala.

Pr.1(jači lovac)

B:Kg1,Sd4,b3,f2,g2,h3

C:Kg8,Ld7,a7,fgh7

1....Kf8 2.Kf1 Ke7 3.Ke2 Kd6 4.Kd3 Kd5 5.h4 Lc8 6.Sf3 La6+ 7.Kc3 h6 8.Sd4 g6 9.Sc2 Ke4 10.Se3 f5

11.Kd2 f4 12.Sg4 h5 13.Sf6+ Kf5 14.Sd7 Lc8 15.Sf8 g5! 16.g3 gh 0:1

Pr.2(jači skakač)

B:Kc4,Sc3,d4,f3,g2,h3

C:Kc6,Le3,f5,g6,h4

Plan je oslabiti pješačku strukturu i stvoriti sl.pješaka

1.Sd5(ideja je Se7-tempo potez)Lg5 2.f4(tempo)Ld8 3.Sb4+ Kd6 4.Sd3 g5 5.Se5 Ke6 6.d5+ Kf6 7.Kc5 gf 8.Sc6 1:0

LOVAC +SKAKAČ PROTIV LOVCA I SKAKAČA

Najčešće odlučuje **pješačka struktura**,bolja strana naglašava aktivnošću figura slabosti u pješačkom rasporedu,pješak više ili udaljeni slobodni pješak su odlučujuća prednost.

Pr.1

B:Kg1,Le4,Sc3,a4,d5,e2,f2,g3,h3

C:Ke8,La6,Sd7,c4,d6,e7,f7,g6,h7

Bijeli ima udaljenog slobodnog pješaka i nadmoć na kraljevom krilu-slijedi napad na istom

1.f4!Kd8 2.h4 Kc7 3.a5(bijeli aktivira kralja)Sc5 4.Kf2 Sb3 5.g4 Kd8 6.h5 Ke8 7.h6 S:a5 8.f5 Kf8 9.g5 Sb3 10.Ke3 Sc5 11.Lc2 Lc8 12.f6 Lh3 13.La4!ef 14.gf S:a4 15.S:a4 g5 16.Sc3 g4 17.Kf2!Ke8 18.Sb5 Kd7 19.e4! Kd8 20.S:d6 c3 21.Sf7 Kc7 22.Se5 g3+ 23.Kg3 c2 24.Sd3 Lf1 25.Sc1 Kd7 26.e5 Lc4 27.d6 Le6 28.Kf4 1:0

PROBLEM IZMJENE

Ciljevi izmjene su:

-Izmjena napadačke ili odbrambene figure

-Zahvat važnih tačaka i otvorenih linija

-Realizacija materijalne prednosti

Izmjene nastaju i u napadu i u odbrani,česte su u otvaranju radi razvoja figura ili osvajanja centra,koriste se za dobijanje važnog tempa ,radi iskorištavanja slabosti i sl.

Realizacija materijalne prednosti

B:Kg1,Dc2,Tc1,Sc6,Lb4,a2,d4,e3,fgh2

C:Kg8,Da6,Td7,Ld6,Sf6,d5,f7,f5,g6,h7

1.Sb8!(izmjena odbrambene figure-Ld6,dame i lake figure)...Lb8 2.Dc8+ Dc8 3.Tc8 Kg7 4.Lf8(međupotez)Kh8 5.Tb8 h5 6.Ld6+ Kh7 7.Le5 Sg8 8.h4 f6 9.Lf4 Ta7 10.Tb5 Sh6 11.a4! 1:0

Izmjena za dobijanje tempa

B:Kg1,Dd2,Td3,Te1,Sc4,Le4,a2,b4,c5,d4,f4,g3,h2

C:Kg8,Df7,Td8,Ta4,Lc8,Sf8,b7,c6,e6,f6,g7,h6

1...e5 2.d5 ef 3.Sb6 Ta7 4.dc!T:d3 5.D:d3(tempo je dobijen,lovac mora da se skloni)Le6 6.cb T:b7 7.L:b7 D:b7 8.a4 fg 9.hg 1:0

Izmjena u napadu i odbrani

1.Izmjena kao dio kombinacije

2.Izmjena sa dugotrajnim strategijskim ciljevima

Pr.1

B:Kg1,Dg4,Ta1,Td1,Lb5,Le5,Sd4,a4,b2,e3,f2,g2,h4

C:Kg8,Db6,Tc8,Tf8,Le7,Sc6,Sd5,a5,b4,e6,f7,g6,h6

1.Lc6 Lc6 2.S:e6!(početak forsirane operacije)Ld7 3.T:d5 Le6 4.Df4(odlučujuće prijetnje po crnim poljima)L:d5 5.Dh6 f6 6.Dg6 Kh7 7.Sg5! 1:0

Izmjena u cilju razvoja napada

B:Kg1,De2,Tc1,Td1,Lb3,Ld2,Se5,Sg3,a4,b2,d4,f4,g2,h2

C:Kg8,Dd8,Tc8,Tf8,Lb7,Le7,Sb4,Sd5,a6,b6,e6,fg7

1.f5!Tc1 2.Tc1 ef 3.Sf5 Lf6?! 4.Lb4!(izmjena da bi se otvorila dijagonala a2-g8,napad se odvija po bijelim poljima)...Sb4 5.S:f7 T:f7 6.De6 1:0

IZOLOVANI PJEŠAK U CENTRU

Nastaje u različitim tipovima varijanti

-Francuska odbrana

1.e4 e6 2.d4 d5 3.Sd2 c5 4.ed ed 5.Lb5 Sc6 6.Sf3 Sf6 7.O-O Le7 8.dc L:c5

-Sicilijanska odbrana

1.e4 c5 2.Sf3 e6 3.d4 d5 4.ed ed 5.dc L:c5

-Primljeni damin gambit

1d4 d5 2.c4 dc 3.Sf3 Sf6 4.e3 e6 5.Lc4 c5 6.O-O cd 7.ed

-Damin gambit

1.d4 d5 2.c4 e6 3.Sc3 c5 4.cd ed 5.Sf3 Sc6 6.g3 Sf6 7.Lg2 Le7 8.O-O O-O 9.dc L:c5

Slabost centralnog izolovanog pješaka

-Strana koja se bori protiv izolovanog pješaka mora natjerati protivnika da brani pješaka.Strana koja napada pješaka,napada centar,figure joj zauzimaju jaka centralna polja i vrše pritisak na cijeli protivnički raspored.

Pr.1

B:Kg1,Db3,Td1,Tf1,Sc1,a3,b2,d4,f2,g2,h3

C:Kg8,Da5,Sd5,Tc7,Td8,a7,b6,e6,f7,g6,h7

...Se7 2.Se2 Tcd7 3.Td3 Sf5 4.Tfd1 S:d4! 5.S:d4 T:d4 6.Td4 Td4 7.Td4 De1+ 8.Kh2 De5+ 9.Dg3 D:d4 0:1

Snaga izolovanog pješaka

Postojanje izolovanog pješaka omogućava da se iza njega grupišu figure i napadne protivnik

Pr.1

B:Kg1,De2,Ta1,Td1,La2,Lc1,Sc3,Se5,a3,b2,d4,fgh2

C:Kg8,Dd8,Ta8,Tf8,Lb7,Le7,Sd5,Sf6,a6,b5,e6,fgh7

1.Td3(Tipski manevar prebacivanja figura na kraljevo krilo u cilju napada na isto)Tc8 2.Th3Db6?(S:c3 3.bc Le4)3.Sd5 Ld5 4.Ld5 Sd5 5.Dh5 Sf6 6.Dh4 Tfd8 7.Le3 Dc7 8.Tg3 (xg7)

MINORITETNI NAPAD

Strategijski metod koji ima za cilj stvoriti slabog pješaka na krilu gdje protivnik ima brojčanu prednost u pješacima.

1.d4 d5 2.c4 c6 3.Sf3 e6 4.Sc3 Sf6 5.cd

Bijeli izbjegava MERANSKI SISTEM 5.e3 Sbd7 6.Ld3 dc i BOTVINIKOV SISTEM 5.Lg5 dc 6.e4 h6 7.Lh4 b5 8.e5 g5

PLANOVI BIJELOG

-Minoritetni napad b2-b4

-Napad u centru sa e4

-Napad na kraljevom krilu pri suprotnim rokadama

MINORITETNI NAPAD

-za bijelog je važno da sprovede b4-b5 tako da crni ne može odgovoriti c5

-bijelom odgovara izmjena crnopoljca za skakača na f6

-bijelom je koristan potez g3 radi zaštite od f5-f4

Planovi crnog

-crnom je koristan potez a6 jer nema slabog a7 poslije izmjene

-u trenutku odigravanja poteza b5 crni mora da pripremi kontraigru u centru ili na kraljevom krilu Pr.1

1.d4 d5 2.c4 e6 3.Sc3 Sf6 4.Lg5 Le7 5.e3 Sbd7 6.Sf3 O-O 7.cd ed 8.Ld3 c6 9.Dc2 Te8 10.O-O Sf8
11.Se5(Tab1,b4)Sg4(izmjena lakih figura ide u prilog crnom)12.Le7 De7 13.Sg4 Lg4 14.Tae1 Df6(Tad8-
Th6)15.a4?! a5 sa dobrom igrom crnog

Pr.2

1.d4 d5 2.c4 c6 3.Sf3 e6 4.cd ed 5.Sc3 Sf6 6.Lg5 Le7 7.Dc2 Sbd7 8.e3 O-O 9.Ld3 Te8 10.O-O Sf8
11.Tab1 a5(preuranjeno)12.a3 Se4 13.Le7 De7 14.b4 ab 15.ab Sg6 16.b5?!(rano-treba Le4 uz Sd2 i
b5)Lg4 17.Sd2?(Le4)Sd2 18.Dd2 Sh4! Crni stoji dobro

Pr.3

11.Tab1 Sg6 12.b4 Se4 13.Le7 De7 14.Tfe1(Le4)Sc3 15.Dc3 Lg4 16.Sd2 Tac8 17.Tbc1 Sh4 18.Lf1 Dg5
19.Kh1 Te6 crni bolji

Pozicioni metod odbrane crnog je vezan uz izmjenu bjelopoljnih lovaca

1.d4 Sf6 2.c4 e6 3.Sc3 d5 4.Lg5 Le7 5.e3 O-O 6.Tc1 Sbd7 7.Sf3 c6 8.Dc2 Te8 9.a3 a6 10.cd ed 11.Ld3
Sf8 12.O-O g6! 13.Sa4(b4) Se6 14.Lh4 Sg7 15.Sc5 Sd7 16.Le7 Te7 17.b4 Sb6 18.a4 Lf5 19.Sd2 Ld3
20.Dd3 Sf5

VIŠEĆI PJEŠACI

a2,b2,e3,fgh2

a7,c5 ,d5,fgh7

Viseći pješaci oduzimaju protivniku važna polja u centru i pritešnjuju ga. Mana im je što ih protivnik može napasti i prisiliti na pokretanje što stvara slabosti oko njih. Pomjeranje visećih pješaka je opravdano samo konkretnim ciljevima:

c5-c4 radi pritiska na xb2

d5-d4 potkopavanje pozicije ili otkrivanje dijagonala ili linija za sopstvene figure.

SLABOST VIŠEĆIH PJEŠAKA

B:Kg1,Da4,Ta1,Tf1,Le3,Sf3,a2,c4,d4,fgh2

C:Kg8,Db7,Ta8,Tf8,Sa6,Sf6,a7,b6,e6,fgh7

1...Tac8(napad na viseće pješke)2.Db3 Sb8 (skakač se prebacuje na a5)3.a4 Dc7 4.Tfc1 Sc6 5.Lg5 Sa5
6.Dd3 Tfd8 7.Lf6 gf 8.Tc3 Td7 9.De4 Dd8 10.Tac1 Sb7 11.Dg4+ Kh8 12.h4 Tdc7 13.b5 Sd6
14.d5?(slabi centralna polja-treba Sd2)e5 15.Sh4 Dg8 16.De2 Dg5 itd.

B:Kg1,Dc2,Tc1,Tf1,Lb2,Sd2,Sf3,Lg2,a2,b3,e2,f2,g3,h2

C:Kg8,De6,Ta8,Tf8,Lb7,Le7,Sb8,Sf6,a7,c5,d5,f7,g7,h6

1.b4!(tipski način borbe protiv visećih pješaka)-crni gubi kontrolu polja d4-

....Sbd7(nakon cb 2.Sd4 i Sf5 te Sd2-b3 +-)2.bc L:c5 3.Sb3 Tc8 4.Sc5 Tc5 5.Db3 Db6 6.Ld4 Db3

7.ab(bijeli vlada „c“linijom,poljem d4,crni ima u centru izolovanog pješaka koji će u završnici ostati slab)

Podrivanje visećih pješaka je neefikasno ako protivnik dobije slobodnog pješaka Pr.1

B:Kg1,Dd1,Ta1,Tf1,Lb2,Le2,Sb1,Sf3,a2,b3,d4,e3,fgh2

C:Kg8,Dd8,Tf8,Lc8,Le7,Sc6,Sf6,a7,b7,c5,d5,fgh7

-izmjenom d4-c5 bijeli ugrožava izolovanog d5,ako crni igra b6-stvara viseće pješake

...b6 2.Sc3 Lb7 3.Tc1 Se4(tipski potez)4.dc Sc3 5.Lc3 bc (poenta snage visećih pješaka je što nema skakača na c3 koji napada pješake) 6.Dd2 Dd6 7.Tfd1 Tad8 8.Lf1(sa ciljem da prebaci lovca za napad na d5)...Dh6 9.g3 Lc8 10.Se5(ako Lg2 onda Lg4 uz Dh5)...Se5 11.Le5 Lg4 12.Le2 Dh5 13.Lg4 De5 14.De2 Dd6 15.Lf5 Db6 =

OCJENA POZICIJE

1.Položaj kralja

2.Pješačka struktura

3.Položaj figura

4.Otvorene linije i dijagonale

5.Centar

6.Slabosti

7.Uporišne tačke

Linije i dijagonale

Zahvat otvorene linije je lakši za stranu koja ima prostornu prednost,harmoničan položaj figura,uporišnu tačku na otvorenoj liniji i povoljan pješački raspored.Kada vladamo otvorenom linijom,težimo da osvojimo sedmi(drugi)red.

Pr.1

B:Kg1,Dc2,Tc1,Tf1,Lg6,a2,b2,d4,e3,f4,g2,h3

C:Kg8,Dc7,Td8,Te7,Se8,a5,b7,c6,d5,e6,g7,h6

1.Tf3 Sd6 2.g4 Tf8 3.Kh1 Kh8 4.Tg1 Dd8 5.Tfg3 Td7 6.g5!Sf5 7.Lf5 ef 8.gh gh 9.Dg2(crni ne može da zaštiti polja xg8,g7 i g6)...Tdf7 10.Tg6 De7 11.Tg8+ 1:0

Otvorene dijagonale

Otvorene dijagonale koristimo najčešće za napad na kralja čiji je položaj oslabljen postojanjem slabih polja boje lovca oko njegovog položaja.

Pr.1

B:Kg1,Dd1,Ta1,Tf1,Lb2,Ld3,Se3,Sg3,a3,b5,c2,fgh2

C:Kg8,Dd8,Ta8,Tf8,Lb7,Le7,Sa5,Sd5,a7,b6,e6,fgh7

1.Dh5 g6(na h6 ide 2.L:g7!)2.Sg4!Lf6 3.Sf6 Sf6 4.Dh6 Tc8 5.Tad1 De7 6.Tfe1 Se8 7.Sf5! 1:0

Pješačka struktura

-utiče na ocjenu pozicije u bilo kom trenutku partije kada se naruši idealna postava pješaka

-posmatramo 2 faktora

a)slabost samih pješaka

b)slabost susjednih polja kod slabih pješaka

Položaj figura

U partiji moramo znati iskoristiti loš položaj jedne figure ili natjerati protivničku figuru da zauzme nepovoljan položaj.Najčešće se koriste metode **ograničavanja** i **blokiranja**.

Ograničavanje figure

1.e4 e5 2.Sf3 Sc6 3.Sc3 Sf6 4.Lb5 Lb4 5.O-O O-O 6.L:c6(d3 d6)dc 7.d3 Ld6 8.Lg5 h6 9.Lh4 c5 10.Sd5?(L:f6)...g5!11.Sf6 D:f6 12.Lg3 Lg4!13.h3 L:f3 14.D:f3 D:f3 15.gf f6! (bijeli crnopoljac je totalno ograničen i crni prebacuje igru na damino krilo.)16.Kg2 a5 17.a4 Kf7 18.Th1 Ke6 19.h4 Tfb8 20.hg hg 21.b3 c6 22.Ta2 b5 23.Tha1 c4! itd

Blokiranje figure

1.e4 c6 2.d4 d5 3.Sc3 de 4.S:e4 Lf5 5.Sc5?! Db6 6.g4?! Lg6 7.f4 e6 8.De2 Le7 9.h4 h5 10.f5!ef 11.g5(bijeli teži da isključi iz igre lovca g6 i zablokira protivničko kraljevo krilo sa 2 pješaka a ima prednost na daminom krilu)..Sd7 12.Sb3 Dc7 13.Sh3 O-O-O 14.Lf4 Ld6 15.Dh2 Sf8 16.O-O-O Se6 17.L:d6 T:d6(Dd6)18.Lc4 Se7 19.Sf4 S:f4 20.D:f4 Tdd8 21.D:c7+ Kc7 22.c3 The8 itd

Centar

Prilikom ocjenjivanja pozicije,moramo uzeti u obzir vrstu centra koji je nastao jer od toga direktno zavisi način igre protivnika.

- Zatvoreni centar**(fiksirani pješački lanci-pješaci c4-d5-e4 protiv c5-d6-e5)
- Pokretni centar**(pokretni pješaci npr.-e4,d4)
- Otvoreni centar**(u centru nema pješaka na linijama „d“ i „e“)
- Statički centar**(fiksirani pješaci u centru –npr.d4 protiv d5 pri odsustvu pješaka na „c“ i „e“ liniji)
- Dinamički centar**(pješaci u centru nisu došli u dodir,npr.izolovani d4 protiv e6)

NAPAD NA KRALJA

-ISTOSTRANE ROKADE

-RAZNOSTRANE ROKADE

-KRALJ U CENTRU

a)Napad na kralja pri istostranim rokadama

-napad na figure koje štite kralja

-napad na pješake koji štite kralja

-korištenje otvorenih linija i dijagonala

Pješački napad na kralja pri istostranim rokadama se vrlo rijetko primjenjuje zbog mogućnosti slabljenja odbrambenog položaja sopstvenog kralja.

*Otkrivanje pozicije kralja žrtvom

B:Kg1,Tf2,De2,Ta1,Sf1,Lc1,Ld3,a2,b2,c4,d5,e4,f3,g4,h2

C:Kg8,Dc8,Ta8,Tf8,Ld7,Le7,Sh5,a7,b6,c5,d6,e5,f4,g6,h7

1...(ako skakač odstupi ,ide Tg2 uz bolju poziciju za bijelog ali...)Lg4!! 2.fg f3! 3.T:f3 Dg4+ 4.Tg3 Tf1+ 5.K:f1 Sg3+ 6.hg Dg3 7.De3 Tf8 8.Ke2 Dg4+(sa idejom Lg5 odmah ili poslije šaha na h4)0:1

*Pješački napad

B:Kg1,Dc2,Tb1,Tf1,Ld3,Lc1,Sf3,a3,b2,d4,e4,fgh2

C:Ke8,Dd8,Ta8,Th8,Sd7,Sf6,Le7,a7,b7,c6,e6,f7,g7,h6

1.b4!(raspoređivanje figura po šemi,Tc3-dama i lovac mijenjaju mjesta za napad na rokadu)

O-O 2.De2 Te8 3.Tb3(prebacivanje na kraljevo krilo)..Dc7 4.Lb1 Sh7 5.e5 f5 6.ef L:f6 7.De4 Sf8 8.Dg4 Kh8 9.Dh5 Sh7 10.Te1 Tad8 11.g4!Dd6 12.Lg6!Tf8 13.g5 L:d4 14.gh Sf6 15.hg+ Kg7 16.Dh6+ Kh8 17.S:d4 D:d4 18.Lb2!(na Dd7 ide Td3! i Lf6 sa matom)1:0

NAPAD NA KRALJA PRI RAZNOSTRANIM ROKADAMA

-NAPAD SE NAJČEŠĆE IZVODI KAO PJEŠAČKI

-Napad se priprema manevrima figura

-Pri napadu na krilo ne smije se izgubiti iz vida priroda pozicije te da i protivnik može povesti isti napad

A.Faktori koji određuju uspjeh pješačkog napada

-Položaj sopstvenih napadačkih pješaka

-Položaj pješaka protivnika

-Pozicija figura na pravcu napada

-Pozicija sopstvenih figura i njihova sposobnost realizacije rezultata pješačkog napada

Pr.1

B:Ke1,Dd1,Ta1,Th1,Sc3,Ld3,a2,b2,e4,f2,g2,h3

C:Ke8,De5,Ta8,Th8,Sf6,Lc8,a7,b7,c7,fgh7

1.Dd2(potez višestruko koristan,sprječava veliku rokadu crnog,priprema veliku rokadu,olakšava napad na kraljevom krilu putem f4)..Ld7 2.De3(igra na oba krila)..Lc6?(Da5) 3.O-O-O O-O 4.f4 (tempo) De6 5.e5 Tfe8 6.The1 Tad8 7.f5 De7 8.Dg5 Sd5 9.f6 Df8 10.Lc4! Sc3 11.T:d8 T:d8 12.fg! Sa2+ 13.Kb1! De8 14.e6!Le4+ 15.Ka1 f5 16.e7+ Td5 17.Df6 Df7 18.e8 D+ 1:0

NAPAD NA KRALJA U CENTRU

-Ako uspijemo spriječiti protivnika u razvoju i protivnički kralj ostane u centru,napada se žrtvom figura i pješačkim prodorom radi otvaranja centralnih linija za napad.

Pr.1

B:Kf2,Db2,Ta1,Th1,Lf1,Lb4,a3,d4,e3,f3,g2,h2

C:Ke8,De6,Tc8,Th8,Ld7,Sb6,a7,b7,d5,fgh7

1...Sa4??(bolje je f5! i bježanje kralja na f7)2.Dd2 b6 3.La6 Tb8 4.e4 b5 5.Df4 Tb6 6.ed Dd5 7.The1+ Le6 8.Tac1 f6 9.Tc7 Kd8 10.T:a7 1:0

REALIZACIJA MATERIJALNE PREDNOSTI

-Napad jače strane

-Uproštenje pozicije

-Pretvaranje materijalne prednosti u pozicionu uz vraćanje materijala

*Napad jače strane

B:Kh1,Df2,Td2,Ta1,Lf3,Le3,a4,b2,c3,e5,f4,g2,h2

C:Kg8,Da5,Tb8,Sa8,Lc4,Le7,a6,b3,d5,e6,fgh7

1.Le2!(priprema otvaranje „f“linije)...Tc8 2.f5!L:e2 3.T:e2 Lc5 4.Tf1 Le3 5.Te3 Db6 6.a5!Dc6 7.Tef3 ef
8.Tf5 Sc7 9.Tf7 Se6 10.Da7 h6 11.Te7 Dc4 12.Tff7 De4 13.D:a6 Tc6 14.Df1 Kh7 15.Tf6! d4 16.Tfe6
Te6

17.Te6 dc 18.bc b2 19.Tb6 Dc2 20.a6 Dc1 21.Dg1 1:0

*Uproštenje pozicije i prelaz u završnicu

B:Kg1,De1,Ta1,a2,b3,c3,g2,h2

C:Kg8,Dd5,Td8,a6,b7,c7,c5,g6,h7

zbog oslabljenosti crnog kralja,crni mora odigrati nekoliko pripremnh poteza prije glavnog cilja-izmjene
dama-

1.De7 Dd6 2.De3 Tf8 3.Te1 Kg7 4.h3 Tf7 5.Kh1 b6 6.De8 a5 7.De3 Df4 8.Df4? Tf4 9.Te7+ Tf7 10.Te3
Tf1+ 11.Kh2 Kf7 12.c4 a4! 13.ba Tc1 14.a5 T:c4 15.Ta3 Td4! 16.Tb3 ba 17.Tb5 c4! 18.T:a5 Ke6 19.Kg3
Td5! 20.Ta4 Tc5 21.Tb4 c3 22.Tb1 c2 23.Tc1 Kd5 24.Kf3 Kd4 0:1

*Pretvaranje materijalne prednosti u pozicionu

B:Kg1,Dd1,Ta1,Te1,Sc2,Lc1,a2,b2,f3,g2,h3

C:Kg8,De7,Ta8,Tf8,Se4,Le6,a6,b5,d5,f7,g7,h7

ako je prednost vezana sa velikim problemima realizacije,vraća se materijal za odlučujuću pozicionu
prednost!

1...Sc5! 2.b3 Tac8 3.Se3? Df6 4.La3 a5! 5.De2 d4 6.Lb2 Df4 7.Sg4 Lg4 8.hg b4 9.Tad1 Se6 10.Df2 Tfd8
11.g3 Dc7 12.f4 d3 13.Te5 Dc2 14.Td2 Dc6 15.De3 h6! 16.T:d3 Dc2! poslije Td8 Td8 0:1